

NUORISOPSYKIATRISEEN ERIKOISSAIRAANHOITON LÄHETTÄMISEN KRITEERIT

- Toimintakykyä alentava mielenterveyden häiriö
- Kohtalainen tai vakava psyykinen oireilu tai ongelma
- Ikä 13 -17 vuotta
- Riittävät lähetetiedot, ks. **Liite 1** ”Lähetteen sisältö”
- Lähetettä ja hoidon tarvetta arvioitaessa erikoissairaanhoidossa noudatettava ohjeistus:

Yhtenäiset kiireettömän hoidon perusteet 2010 (STM: selvityksiä 2010:31)

[Yhtenäiset kiireettömän hoidon perusteet 2010 - Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö](#)

Välitöntä, päivystyksellistä nuorisopsykiatriasta tutkimusta ja hoitoa edellyttäviä tilanteita varten on annettu erillinen ohje ks. Liite 2

Hoidon kiireellisyyden porrastus:

Ei-kiireellisen hoidon tarpeen arvioinnissa noudatettavan kansallisen ohjeiston lisäksi voi lähettäjä arvioida hoidon tarpeen kiireellisyyttä seuraavan viitteellisen jaottelun pohjalta. Lopullisen kiireellisyysluokituksen arvioi nuorisopsykiatriassa lähetteistä vastaava erikoislääkäri (tai lähetteistä vastaava sovittu muu lääkäri erikoislääkärin ohjauksessa). *Lähteet käsitellään nuorisopsykiatrian poliklinikoilla kolmen arkipäivän sisällä lähetteen tulosta ja ensikäyntiaika tarjotaan kolmessa viikossa lähetteen tulosta (poikkeustapauksissa ensikontakti toteutuu puhelimitse)*

Päivystys

- välitön vakavan itsetuhon uhka häiriöstä riippumatta
- akuutti psykoosi tai mania
- vaarallisen tuhoava käytös itseä tai muita kohtaan (*psykiatriseen* häiriöön liittyvä akuutti, impulsiivinen käytöshäiriö ja aggressiivisuus, johon muut rajoittavat keinot kuten sosiaalitoimi ja poliisi eivät sovellu, ja jonka hoidossa psykiatrinen avohoito ei riitä)

I Kiireellisyysluokka

- *kiireellistä, mutta ei päivystyksellistä hoitoa edellyttävät tilat (ensikäynti 1-7 vrk:ssa)*
- vaikea-asteinen masennustila, jossa vakavaa itsetuhoisuutta tai psykoottisia oireita
- vakava psykoosiepäily
- somaattinen tai psyykinen kriisi anoreksiassa
- seksuaali- tai muun vakavan rikoksen uhrin

II ja III Kiireellisyysluokka

Nuori ei tarvitse välitöntä tai kiireellistä tutkimusta/hoitoa (ensikäynti ja tilannearvio 3 viikossa lähetteen tulosta)

- vakava masennustila
- anoreksia
- muu vaikea-asteinen tunne-elämän tai käyttäytymisen häiriö
- Lastensuojelulain mukainen tarpeenmukainen nuorisopsykiatrinen selvitys niissä tilanteissa, joissa perusterveydenhuollon lääkärin tekemä terveydentilan tarkastus ja lastensuojelun tukitoimet ovat riittämättömät, ja nuoren katsotaan tarvitsevan konsultaatiota, tutkimusta tai hoitoa erikoissairaanhoidossa. Esimerkiksi arvio erityisen huolenpidon tarpeesta lastensuojelulaitoksessa.
- keskivaikea masennustila, jossa tila ei ole helpottunut perustason toimenpiteillä eikä nuoren tilanteessa ole tapahtunut merkittävää muutosta
- useimmat erikoissairaanhoitoa edellyttävät ahdistuneisuushäiriöt
- muut kuin edellä mainitut vakavat syömishäiriöt (pitkittänyt laihuushäiriö, bulimia, binge-eating)
- neuropsykiatriset häiriöt (kuten ADHD, Asperger), *joihin liittyy toimintakykyä alentava mielenterveyden häiriö* (huom. mikäli kiireellisyysluokan I kriteerit täyttyvät, sen mukainen lähete)
- neuropsykiatrisen häiriön diagnostiset selvittelyt (alkukartoitus perustasolla)
- psykiatrista arviota edellyttävät moniongelmaiset käytöshäiriöt häiriö (huom. mikäli kiireellisyysluokan I kriteerit täyttyvät, sen mukainen lähete)
- psykoterapia-arviot
- mikäli lastenpsykiatrisessa tai lastenneurologisessa erikoissairaanhoidossa olevan lapsen katsotaan tarvitsevan nuorisopsykiatrista hoitoa, siirto tapahtuu nuoren täyttäessä 13v. Psykoterapian maksusitoumus ja vanhempainohjauksen maksusitoumus 3 kk siirtymisen jälkeen

Nuorisopsykiatriseen erikoissairaanhoitoon vaaditaan lääkärin lähete ja edellytetään että lääkäri on henkilökohtaisesti tavannut potilaan (Thl 52§)

Muistettava ilmoitusvelvollisuus (Lastensuojelulaki 25§). Lähettävällä lääkärillä / terveydenhuoltohenkilöstöllä on velvollisuus tehdä lastensuojeluilmoitus, mikäli tulee esille nuoren kasvua ja kehitystä vaarantavat olosuhteet tai käyttäytyminen.

Lähettäjän yhteystiedot ovat välttämättömät ks. Liite 1

Erikoissairaanhoitoon kuulumattomat lähetteet palautetaan kunnallisten peruspalveluiden piiriin hoito-ohjeiden kera; tarvittaessa järjestetään yhteispalaveri perustason kanssa. **Tästä syystä lähetteessä tulee olla perustasolla potilaan hoidosta vastaavan lääkärin nimi ja yhteystiedot.**

Aluepoliklinikat:

Järvenpää JMT nuorisopsykiatrian poliklinikka
Myllytie 1 A III krs 04410 Järvenpää
Puh (09) 2716 3143, fax (09) 2716 3132
hyvjmtnuoriso@hus.fi

Tuusula JMT nuorisopsykiatrian poliklinikka
Myllytie 1 A III krs 04410 Järvenpää
Puh (09) 2716 3143, fax (09) 2716 3132
hyvjmtnuoriso@hus.fi

Mäntsälä JMT nuorisopsykiatrian poliklinikka
Myllytie 1 A III krs 04410 Järvenpää
Puh (09) 2716 3143, fax (09) 2716 3132
hyvjmtnuoriso@hus.fi

Hyvinkää Hyvinkään nuorisopsykiatrian poliklinikka
Valtakatu 11 05800 Hyvinkää
Puh (019) 4587 3619, fax (019) 4587 3620
hyvnuopsy@hus.fi

Nurmijärvi Nurmijärven nuorisopsykiatrian poliklinikka
Kauppanummentie 6 B 3 01900 Nurmijärvi
Puh (09) 2716 3578, fax (09) 2716 3656
hyvnurnuopsy@hus.fi

Nuorisopsykiatrian jalkautuva työryhmä (palvelee kaikkia Hyvinkään sairaanhoitoalueen kuntia (lähetteet aluepoliklinikoiden kautta, ks. Liite 2))
Ohkolan sairaala, 4.krs Ohkolantie 10, 04500 Kellokoski
Puh 09-2716 3307 fax (09) 2716 3397

OVT- LÄHETTEET (sähköläheteiden lähetelaatikot)

Lähetelaatikko	OVT-tunnus (sanomatunniste)
Avohoito	1200
Osastot	1223

Läheittäjillä on mahdollisuus olla yhteydessä arkisin klo 8 -15 alueensa poliklinikan kanslian puhelinnumeroon (soittopyyntö kansliaan) tai perustasoa konsultoi viin työntekijöihin poliklinikoilla.

Lähetteen tekijän on suotavaa konsultoida erikoissairaanhoidoa jo lähetteen tekovaiheessa, jos on kysymyksiä nuoren tilanteesta tai lähetteen teosta/sisällöstä.

Lähetäjä

*lähettäjän yhteystiedot, yhteys henkilön nimi

***lähetteen käsittely erikoissairaanhoidossa edellyttää nuoren hoidosta perusterveydenhuollossa vastaavan lääkärin nimen ja yhteystiedot**

Lähetämisen syy

- kysymyksen asettelu, pyyntö (konsultaatio, tutkimus, hoito)
Vastaus voidaan antaa myös hoitosuosituksen muodossa tai pyytää perustasolta täydentäviä tietoja tai selvittäjiä.
- kiireellisyysarvio
- **Henkilötiedot ja perhetiedot**
 - nuoren nimi, henkilötunnus, osoite, puhelinnumero (voimassa oleva)
 - oppilaitos, luokka-aste
 - vanhempien nimet ja yhteystiedot (voimassa olevat), huoltajuus
 - perheen koostumus, asumisjärjestelyt
 - perhetilanteen kuvaus, mahdolliset mielenterveyshäiriöt ja sairaudet
 - kontaktit lastensuojeluun, lastensuojelutyöntekijän nimi ja yhteystiedot
 - lapsen ja huoltajan äidinkieli, tulkin tarve
 - onko nuori tietoinen lähetteestä, miten suhtautuu
 - onko huoltaja tietoinen lähetteestä, miten suhtautuu

Psyykinen häiriö, oireet, toimintakyky

- ajankohtaiset ongelmat ja / tai oireiden alku, kesto (erityisesti psykoottiset oireet, itsetuhoisuus, - myös aikaisempi, väkivaltaisuus)
- ongelmien aiheuttamat haitat nuorelle, muille henkilöille ja ympäristölle
- selviytyminen koulussa (koulumenestys ja sen muutokset) tukitoimet, poissaolot
- itsestä huolehtiminen, vuorokausirytmä
- suhde vanhempiin ja sisaruksiin, muutokset, vuorovaikutus

- ystävyys- ja seurustelusuhteet
 - harrastukset, muutokset
 - päihteiden käyttö; huumeeseula tarvittaessa
-

Aikaisemmat tutkimukset ja niiden tulokset

- selvitys perusterveydenhuollon tai muun tahon (oppilashuoltotyöryhmä, lastensuojelu, koulu, perheneuvola) tekemistä interventioista ja tutkimuksista. Lausunnot liitteeksi
- aiemmat psyykkiset oireet, niiden hoito ja tehdyt psykologiset ym. tutkimukset. Lausunnot liitteeksi
- arvio terveydentilasta, somaattiset sairaudet, lääkitykset
- masennuspotilailla somaattisen syyn poissulku (vähintään perusverenkuva ja TSH)
- syömishäiriöisillä pulssi, verenpaine, pituus, paino, kasvukäyrät
- varhaisnuorille nuorille, joilla levottomuutta ja / tai vuorovaikutusongelmia (= lastenneurologisia ongelmia) mielenterveyden häiriön lisäksi:
 - 1) Viivi -kyselylomake vanhemmille 5 - 15 vuotiaiden kehityksestä ja käyttäytymisestä
 - 2) vanhemmille ja opettajalle ICD 10 -haastattelulomake käytöksestä/ keskittymisestä
 - 3) koulupsykologin tutkimus kognitiivisesta kapasiteetista
 - 4) kopiot koulutodistuksista, erityisesti alakoulun sanalliset arviot
 - 5) erityisopetuspäätökset
 - 6) TH 1- lastenneuvolan tekstien kopiot
TH 2- kouluterveydenhuollon tekstien kopiot
KAM/ LENE 5-v seulat

Läheteohje on yhdenmukainen HUS/HYKS nuorisopsykiatrian läheteohjeen kanssa

Ohje välitöntä, päivystyksellistä nuorisopsykiatriasta tutkimusta ja hoitoa edellyttäviä tilanteita varten

Päivystyksellistä nuorisopsykiatriasta tutkimusta ja hoitoa edellyttäviä tilanteita

- *akuutti itsemurhavaara/juuri tehty itsemurhayritys*
- *akuutti todellisuuden tajun vakava häiriö (psykoosi)*
- *akuutti vaara ympäristölle, vakava aggressiivisuus muita kohtaan, joka liittyy psykiatriseen häiriöön*

Päivystyskonsultaatiot

1. Nuorisopsykiatrisessa hoidossa olevat nuoret

Arkisin klo 8 -15 alueiden nuorisopsykiatrian poliklinikoiden lääkärit
(soittopyyntö poliklinikan kansliaan)
JMT nuorisopsykiatrian poliklinikka 09 27163143
Hyvinkään nuorisopsykiatrian poliklinikka 019 45873619
Nurmijärven nuorisopsykiatrian poliklinikka 09 27163578
Liikkuvan työryhmän lääkäri (soittopyyntö kansliaan 09-2716 3307)
Nuorisopsykiatrisen osaston 11 lääkäri 050 4271593

2. Päivystyskonsultaatiot, lähetteisiin liittyvät konsultaatiot

Osastonylilääkäri Krista Papp 050 396 7391
Apulaisyylilääkäri Petra Laine 040 7242497

3. Päivystyskonsultaatiot osastonhoidon tarpeesta

Ylilääkäri Kirsi Kettunen 040 832 9914
Virka-ajan ulkopuolella Kellokosken sairaalaan päivystävä
lääkäri 040 5471823

Päivystyksellistä nuorisopsykiatriasta sairaalahoitoa tarvitsevat nuoret ohjataan päivystysläheteellä Kellokosken sairaalaan nuorisopsykiatrian osastolle 11 (kriisi- ja vastaanotto-osasto). Ennen osastolle lähettämistä soitto virka-aikana osaston lääkärille (050 4271593) tai osaston kansliaan (09-2716 3416, 040 8416908, 050 4275437). Virka-ajan ulkopuolella soitto Kellokosken sairaalaan päivystävälle lääkärille (040 547 1823)

Nuorisopsykiatrisen liikkuvan työryhmän toiminta perustuu siihen, että kiireelliset läheteet tulevat nuorisopsykiatrisilta aluepoliikklinikoilta erikoislääkärin arvion jälkeen ja kotipoliikklinikkatoiminnan osalta nuorisopsykiatrian osastoilta.

POIKKEUS:

Suoraan liikkuvalla työryhmälle ohjataan nuoret,

- *TAY (Tehostetun avohoidon yksikkö) työryhmän päivystyskäynnillä tavatut nuoret, kenellä todettu erikoissairaanhoidoa vaativa häiriö*
- *jotka ovat yrittäneet itsemurhaa ja olleet sen takia Hyvinkään aluesairaalan päivystyksessä hoidossa, mutta päässeet kotiutumaan.*
- *Alkoholi- intoksikaation vuoksi päivystykseen hakeutuneet nuoret, joiden yhteydessä herää epäily mielenterveyden häiriöstä, HUOM ! Lastensuojeluilmoitus on tehtävä päivystyspoliikklinikalta käsin, mikäli epäily lastensuojelun tarpeen selvittämisestä syntyy(Lastensuojelulaki 25§)*